26/05/2020

Владика Теодосије: Одрицање од Косова и Метохије је ампутација срца из нашег народног бића

О Косову и Метохији, Епархији рашко-призренској и косовско-метохијској, црквама и манастирима, страдању и васкрсењу, људима и актуелним дешавањима на Косову и Метохији и Црној Гори, разговарамо са Епископом ове богомспасаване Епархије г. Теодосијем (Шибалићем).

Ваше Преосвештенство, можете ли за почетак нашег разговора да нам кажете како је изгледао Ваш сусрет са Косовом и Метохијом, са светињама, монасима које сте затекли и монашким животом?

Са Косовом и Метохијом, први пут сам се сусрео доласком у манастир Високи Дечани, после одслуженог војног рока, у лето 1983. године, када сам имао

свега 20 година свога живота. Тада сам чврсто одлучио да се у тој светињи посветим монашком позиву, јер сам целим својим бићем осетио да њој припадам и да је то мој истински дом. Околности су биле такве да сам тада, по благослову мог надлежног Епископа жичког, као и мојих родитеља, убрзо по послушању послан на студије на Богословски факултет у Београд. Потом сам, на Бадњи дан 1987. године, желећи да постанем део општежитељне заједнице, дошао у манастир Црну Реку и ту се, након три године, замонашио. Воља Божија је била да се опет вратим у манастир Високе Дечане, за који сам и даље био посебно везан, где сам, по одлуци тадашњег Епископа рашко-призренског, са још седморо црноречке братије прешао, у марту 1992. године, и постао игуман. Заправо, као што видите, цео мој духовни живот, нераскидиво је био и остао везан за Косово и Метохију, нарочито за дечанску светињу и Светог Краља Стефана Дечанског, као и за наш косовско-метохијски народ, и за све наше косовске светиње. Ту је велику улогу у мом опредељењу имао тадашњи игуман Манастира Дечани, блаженог спомена, отац Јустин Тасић, јер сам у његовој личности видео истинског монаха и служитеља Божјег, а он ме је научио како се воли и како се човек целим својим бићем предаје у службу Богу, Цркви и светињи у којој се живи. Истакао бих и то да ме је у мојој намери да постанем монах и да служим на Косову и Метохији, нарочито подржала мајка, која је и сама пошла мојим путем и од 1998. године, у монашком лику, живи и подвизава се у манастиру Гориоч, чији је ктитор управо Свети Краљ Дечански. Зато ми и данас није тешко да своје служење, као Епископ рашко-призренски, осећам као велику обавезу да заједно са мојим свештенством и монаштвом свесрдно послужимо сви заједно Богу, у овој древној и светосавској епархији, нарочито у овим тешким временима великих искушења и страдања.

Манастир Дечани је постао Ваш дом. Били сте игуман ове велике немањићке лавре. Поделите са нама неку причу из тог периода о светињи, моштима, народу који је долазио.

Непуних деветнаест година мога живота у манастиру Високи Дечани за мене су, као монаха и игумана манастира, биле кључне године мог духовног формирања. Дечани су по много чему специфичан манастир, јер у њему већ вековима духовно столује сам Свети Краљ Стефан Дечански, који непрестано брине о манастиру и његове молитве су нас стално штитиле. У овом манастиру живели су и духовно стасавали многи делатници наше Цркве кроз векове и сви ми који смо се везали за ову светињу осећамо да остајемо нераскидиви део тог великог дечанског братства. Сви смо били сведоци бројних чуда Светог Краља, исцељења болесних, обраћења људи који су

променили свој живот и никада, чак и у најтежим тренуцима, посебно у време рата и послератног страдања, просто нисмо осећали ни бригу ни страх, знајући да нас невидљиво држи и крепи рука Дечанског Светог Краља. Зар највеће чудо није и сама чињеница да је овај манастир, и то на оваквом месту који је проживео толике потресе у историји остао такорећи недирнут и сија вековима ширећи утеху нашем верном народу, као залог и показатељ бриге наших светих предака који нас непрестано молитвено заступају пред Богом. Дечанска звона, молитве, и монаси вековима су били ослонац нашем народу и живи показатељ духовног пута.

Као игуман дечански били сте сведок страдања нашег народа на Косову и Метохији. Колико је и на који начин сам манастир са братством страдао? Знамо да су у манастиру проналазили уточиште многи који су доживљавали свакојаке невоље.

Када би дечански зидови могли да проговоре о свим страдањима нашег народа на Косову и Метохији, у турско, у доба два светска рата, али и у новије време, била би то никада испричана прича, пуна тешких али и радосних сведочанстава, како један народ уз своју Цркву и уз своје светиње непоколебиво остаје на својим вековним огњиштима. У ратно време 1998-1999, али и у послератним годинама изолације, живо смо осећали како се у манастиру стално осећао неописиви мир, иако је око нас беснила олуја људске мржње и безумља. Нисмо то само ми осећали, већ и бројни посетиоци. Просто, цела околина манастира била је оаза духовног спокоја. Чим су почела страдања, имали смо потребу да се нађемо при руци онима који пате и да им помогнемо. Међу првима били су то Срби из околине Дечана који су били протерани од комшија, екстремних Албанаца. Такође и Срби, избеглице из Враке у Албанији, који су били смештени недалеко у старом Дечјем одмаралишту и о којима смо такође бринули, али и сами Албанци из Дечана и околине, којима смо пружили уточиште у најтеже време страдања, када је у једном тренутку, њих око 200, нашло уточиште под кровом дечанске светиње. Увек смо осећали да је кућа Светог Краља уточиште за све људе добре воље, а посебно за оне који страдају. Зато смо и после рата уз помоћ Владе Републике Србије, Међународне православне организације ИОЦЦ, Норвешке владе и других добротвора, покренули активан добротворни рад за помоћ нашим повратницима али и нашем народу који је живео тежак живот изолације у преосталим енклавама.

Свети Архијерејски Сабор Вас је изабрао прво за викара, а потом и за Епископа рашко-призренског и косовско метохијског. Као владика ове

богомспасаване Епархије сведок сте многих догађаја који су обележили живот у Цркви и живот уопште на Косову и Метохији. Који догађаји су на Вас оставили посебан утисак и посебан траг у Вашој души?

Само у последњих двадесет година након рата, толико се много тога издешавало да се стиче дојам да је реч о дугом временском периоду, а опет све се чини као да је то све било јуче. Нарочито нам је остало урезано у сећање Мартовско страдање 2004. године, али и радост почетка обнове и повратка нашег народа. Заправо, одлука наше Цркве да крене са обновом светиња за коју сам био задужен, прво као викарни Епископ, а потом и као епархијски Архијереј, највећа је радост, јер обнављајући оно што је порушено постали смо учесници васкрсења, обнове новог живота и нове наде. Са радошћу се сећам сваке обновљене цркве, првих служби, обнове манастира: Зочишта, Девича и Светих Архангела, и посебно других призренских цркава и Богословије Св. Кирила и Методија. Још је остало наших светиња у рушевинама и ако Бог да доћи ће време да се и то обнови, али важно је да је кроз ту материјалну обнову покренута и духовна обнова нашег народа, који је показао да нас ратно и поратно страдање није обесхрабрило. Показали смо да рушитељи не могу да сруше Цркву, јер Црква се стално обнавља и све порушено поново ће бити подигнуто. Посебно бих поменуо значајну подршку коју смо као Епархија имали из Црне Горе и Херцеговине, од стране Митрополита Амфилохија и Епископа Атанасија, који су са својим духовним чадима, сада Епископима, остали наша истинска браћа у невољи и који су нам својим примером показали како након сваког распећа долази Васкрсење.

Колико данас има живих манастира на Косову и Метохији, колико их је обновљено у последње време? Има ли монаха, монахиња, долазе ли млади (да буду монаси) у манастире?

Тренутно у нашој Епархији, која обухвата Косово и Метохију и Рашку област, имамо активних 13 мушких и 9 женских манастира. Са радошћу могу да кажем да је живот обновљен и у већини манастирима који су страдали у ратно или поратно време. Нераскидив део нашег монашког општежића је и ставропигијални манастир Пећка Патријаршија, који пастирски припада Његовој Светости Патријарху Српском, али који је са свима нама делио све радости и туге и кроз историју и у новије време. Кроз наше манастире у последњих 30-так година прошло је много монаха, монахиња и искушеника, али остају само они који су истински, и без имало резерве, остали верни пре свега својој Светосавској Цркви и дубоко везани за наше светиње. Манастири се стално обнављају и материјално и духовно и места су где је све више

поклоника, који долазе да се напоје живом водом, коју је Господ тако обилато излио на овим крсно-васкрсним просторима. Посебно охрабрује да у свим манастирима имамо и млађих кандидата за монаштво. Дубоко смо уверени да Господ неће дати да се ниједна наша светиња угаси, већ штавише да монаштво у њима буде још бројније. Из историје Цркве знамо да бројност никада није било мерило силине Цркве. Тако и данас, православних хришћана на Косову и Метохији нема много, али они који су остали и желе да остану, дубоко су уткани у живот наше Цркве, уз коју су расли и опстајали.

За Вашег епископствовања вратили сте и свештенике у многе градске средине, где једва да има нашег народа. Зашто је важно да цркве и свештеници буду и у градовима као што је Приштина, Урошевац, Пећ, Исток…?

Зато, што тамо где делује парохијски свештеник, где се служи света Литургија, стварају се и услови за повратак нашег народа. Црква је увек окупљала наш народ, била му уточиште и помоћ у свим невољама. Иако ових година није дошло до масовног повратка нашег народа на просторе одакле је прогнан, ипак постојање парохија представља стални позив народу, на повратак и окупљање. На пример у Пећи, иако немамо нашег народа, наша црква Св. Јована Крститеља главно је место окупљања Срба који, иако расељени, често долазе на Косово и Метохију и бораве у свом родном граду. Откупили смо пар кућа око цркве, које су биле на продају, и сада постоји могућност да наши људи тамо преноће. Годишња слава Усековања главе Св. Јована Претече, прави је сабор наших Пећанаца који не заборављају свој родни крај. Истовремено наше парохије су и живо сведочанство да не одустајемо од наших вековних простора и да их не заборављамо. Тамо где се више не служи Света литургија, све полако одлази у заборав.

Један од највећих успеха наше Цркве у деценији за нама је и обнова Призренске богословије. Ви сте један од најзаслужнијих за обнову те установе од великог значаја за наш народ, културу, просвету и за повратак ученика и професора у Призрен. Кажите нам нешто о тој обнови, почетку рада и о раду Богословије данас?

Заиста, обнова Призренске богословије, један је од највећих успеха свих наших напора. Ова школа, не само да је поново почела са радом, већ је поново постала једна од најцењенијих богословија у нашој Цркви. Захваљујући добротворима, све је обновљено и опремљено како би могло да функционише. Створени су одлични услови за живот и рад професора и ученика. Данас имамо 10 професора и око 50 ученика. Богословија је иначе

активна у сваком смислу. Наши богословци учествују у свим важнијим догађајима у Епархији, развијена је издавачка делатност, организују се предавања и културне манифестације. Богословија је постала духовни центар који живо чува душу наше древне Душанове престонице и негује традицију ове школе која је како у турско време, тако и данас остала расадник нових посланика на њиви Господњој.

Обнову је између осталих помогла и Руска Православна Црква, посебно Сретењски манастир из Москве. Да ли постоји сарадња са Руском црквом и посебно Богословије са Сретењским манастиром?

Благодарни смо Митрополиту Тихону псковском, који је као игуман Сретењског манастира, благословом Руског патријарха Г. Кирила, са својим монасима помогао да се заједно са верним народом у Русији прикупи део средстава који је био од великог значаја за завршетак обнове. Иако због политичке ситуације постоје потешкоће за долазак свештенства и верника из братске нам Русије, везе су живе, посебно захваљујући јеромонаху Игњатију из Сретењског манастира који је одлично научио наш језик и много је допринео у изградњи ових веза. Уосталом, прва богословија је и отворена захваљујући залагању тадашњег руског конзула у Призрену, Ивана Степановича Јастребова. На месту зграде руског конзулата, данас је владичански двор у Призрену и у Богословији чувамо живо сећање на подршку Руске Православне Цркве. Такође имамо и добре везе са Грчком Православном Црквом и неколико наших свршених богослова наставило је своје студије теологије у Солуну и Атини.

Често сте међу људима у свим срединама на Косову и Метохији и сусрећете се са разним проблемима. Осим неслободе кретања, један од водећих проблема у многим срединама је сиромаштво. Епархија помаже сиромашнима и потребитима на разне начине. Реците нам како успевате да обезбедите новац, храну и друга потребна средства и ко највише помаже?

Добротворни рад био је и остао један од приоритета у раду наше Епархије. Посебно након страдања народа од 1999. године, Епархија је била једина српска институција која је у континуитету остала са народом, посебно јужно од Ибра. Посебан допринос даје епархијска добротворна организација „Мајка девет Југовића“ која делује већ скоро две деценије захваљујући посебном личном труду и жртви протинице Светлане Стевић, која је радила на отварању првих народних кухиња и данас руководи овом организацијом. Тренутно имамо шест народних кухиња у којима се свакодневно спрема топли оброк за више од 2000 социјално угрожених лица, често стараца и

старица којима се, колима, храна свакодневно из кухиња допрема до њихових изолованих села. Веома је много последњих година учињено на томе да кухиње добрим делом постану самоодрживе, тако да имамо фарме за стоку, пољопривредно газдинство и око 60-так људи који су запослени на производњи и дистрибуцији хране, чиме су створени и услови за опстанак њихових породица. Пет кухиња ради у Косовском Поморављу где је сиромаштво најтеже, а једна у општини Клина. Захваљујући помоћи Владе Републике Србије и бројних институција, међународним донаторима и појединцима који доприносе раду кухиња, међу којима истичем нашег осведоченог пријатеља и брата у Христу, Г. Арноа Гујона, наш рад се наставља без застоја. Такође, помоћ за сиромашне се прикупља и преко Дечанског хуманитарног фонда, који преко 20 година води архим. Нектарије Серфес из Грчке православне Архиепископије Америке и пожртвовано прикупља прилоге од верника из разних православних јурисдикција. Организација „Пријатељи Дечана“ коју је покренуо Италијан Франческо Скарфи, сада монах Бенедикт, посебан допринос даје у лечењу болесне деце са Косова и Метохије у Италији, као и у организацији разних друштвених и културних активности нарочито у Великој Хочи. Бројне су хуманитарне организације из Србије, Републике Српске, Црне Горе и наше дијаспоре које стално помажу наш народ у сарадњи са Епархијом. Велику благодарност осећамо и према нашој браћи Архијерејима са наших простора и дијаспоре и многобројним донаторима, посебно из наше дијаспоре, који не жале ни средстава ни труда да покажу своју братску солидарност у овим тешким временима.

Србима који су остали на Косову и Метохији је Црква велики ослонац, а свакако ту је и та веза са светим прецима и Косовски завет. Косовски завет је укорењен у крви и памћењу свих честитих Срба. Са друге стране за појединце из нашега народа Косовски завет је само мит, или терет који нас оставља у прошлости и не да да идемо у ,, европску будућност“. Шта Ви мислите о томе?

Косовски завет је еванђелско опредељење које је нашло посебан историјски израз у жртви Светог Кнеза Лазара и његових витезова у чувеној Косовској бици 1389. године. Али ово није само историјски догађај, већ пре свега једно надахнуће које вековима уобличава и чува светоставску, православну свест у нашем народу, где год он живео. Отуда Косово надилази појам територије и постаје суштински део нашег народног и духовног бића. Онима који то не разумеју или неће да разумеју то ће вазда бити мит, а Косово само део територије, али не смемо да изгубимо из вида да било какво одрицање од

Косова и Метохије, где је наше историјско и духовно памћење, не би било ништа друго него ампутација срца из нашег народног бића. Св. Кнез Лазар и његова војска бранили су тадашњу хришћанску Европу од исламског продора Турака. Зато, Косовски завет, сагледан и у том историјском и културном контексту, представља предање које није супротно аутентичним европским вредностима, које пре свега почивају на хришћанским темељима.

Годинама уназад светски моћници са влатима наше државе и властима у Приштини покушавају да нађу решење за коначан статус Косова и Метохије. До нас долазе различити предлози, понуде од оних да читава покрајина буде отцепљена од матице Србије и припадне косовским Албанцима, преко различитох подела и размена територије. Шта је по Вама најбоље решење?

Чврст став наше Цркве, потврђен на три последња заседања Св. Архијерејског Сабора, јесте да је неприхватљиво било какво признање Косова и Метохије као засебне државе, али и било каква територијално-етничка подела. Овај став је заснован пре свега на бризи наше Цркве за свој народ који би, и у једном и у другом случају, био доведен у крајње тежак положај, нарочито на просторима јужно од реке Ибра. Увек наглашавамо да прича о тзв. подели Косова, како се обично говори у медијима, не би била ништа друго до подела територије Србије по којој би се Србија морала одрећи својих најсветијих простора, на којима је саздана наша историја и наш идентитет. Решење треба тражити у дијалогу у коме Србија мора да има и задржи јасно опредељење. Најважније у овом тренутку јесте да се створе услови за нормалан живот свих грађана, очување наших светиња, развоју привреде и владавине закона и права, и да се ради на помирењу и успостављању поверења колико је то могуће. Било какво територијално или политичко решење у постојећим условима било би жариште новог сукоба и дестабилизујући фактор за цео регион и Европу.

У последње време сем проблема на Косову и Метохији наш народ потресају дешавања у Црној Гори која су уследила након најаве и доношења спорног Закона о слободи вероисповести. Колико је доношење тог закона и одузимање светиња од Српске цркве у Црној Гори опасно и за Српску цркву на Косову и Метохији?

За нас, опстанак нашег народа на Косову и Метохији је неодвојив од опстанка наше Цркве и верног народа у Црној Гори, Републици Српској и свуда где наша Црква делује. Проблем у Црној Гори је посебно болнији јер је реч о злом семену раздора у једном народу који је поникао на светосавским темељима православног предања, које су вековима неговали и чували цетињски

митрополити. Заправо црногорску државу утемељила је Црква коју би садашњи властодршци да замене једном сектом и одузму наше највеће светиње за које су њихови преци гинули бранећи их кроз историју. Осећамо велику братску солидарност са нашим Митрополитом Амфилохијем, Епископом Јоаникијем и осталим архијерејима који делују на просторима Црне Горе. Они су били са нама да нам овде помогну у најтежим тренуцима, заједно са Владиком Атанасијем из Херцеговине, и осећам са целим нашим народом у Епархији да и ми морамо да будемо са њима у овим пресудним тренуцима њихове борбе да опстану у условима отвореног државног прогона. Уколико би се идеје садашњег подгоричког режима остварилe, последице би биле тешке за нашу Цркву, не само на Косову и Метохији, већ и у свим другим крајевима где наша Црква представља главни стуб опстанка верујућег народа.

Да власт у Црној Гори не преза од спровођења закона видели смо недавно и у примени силе на недужни народ у Световасилијевској литији и хапшењем владике Јоаникија и свештеника. На који начин наша Епархија може да помогне Митрополији црногорско-приморској и на који начин је пружила подршку?

Активно смо са нашим свештенством и монаштвом учествовали у литијама за очување наших светиња, од јесени прошле године па све до њиховог привременог обустављања због пандемије корона-вируса. Истовремено, дали смо снажну подршку ухапшеном Владики Јоаникију и његовим свештеницима, служили смо молебане за нашу Цркву, тј. За клир и верни народ у Црној Гори. Трудимо се да на све начине укажемо и међународним представницима да је у Црној Гори на делу отворени прогон на верској и етничкој основи и да он представља додатни дестабилизујући фактор за цео регион. Борба ће потрајати, али на крају ће победити истина и правда Божија, што се много пута могло видети када год би неко водио рат са Црквом и Богом.

У периоду смо између два велика празника Васкрсења Господњег и Спасовдана. Знамо да су ове године Васкрс, и празнике који су му претходили, а и оне који су уследили па до данашњег дана пореметила дешавања везана за пандемију корона вируса у свету и код нас. Страх од болести, жеља да се заштите ближњи и поштовање мера које су донете у спречавању ширења вируса, спречило је многе да учествују у богослужењима а неке да уопште и дођу до својих храмова. Где сте Ви и како прославили Васкрсење Господње--? Каква је сада ситуација, и да ли сте Ви као епископ подржали мере које су власти препоручиле?

Тренутна пандемија корона-вируса видно је отежала богослужбени живот не само на Косову и Метохији већ и свуда где делује наша Црква. Ситуација је јако тешка и у другим помесним Црквама. Суочавамо се, не само са болешћу која може посебно да угрози старије и здравствено осетљивије особе, већ и са различитим мерама које постојеће власти, сваке на свој начин, спроводе са низом ограничења окупљања. Иако је ситуација кренула изгледа на боље, ризици још постоје и пажљиво ћемо пратити развој ситуације и поступати у складу са препорукама Светог Архијерејског Синода, здравствених радника, и условима у којима живимо на Косову и Метохији. Хвала Богу, литургије нису прекидане сво време пандемије и служене су не само у свим манастирима, већ и у већини парохијских црквава. Људи су такође несметано могли да се причесте. У дијаспори, на пример, ни то није било могуће због рестриктивнијих мера тамошњих власти. Важно је да се понашамо са расуђивањем и не прекидајући богослужбени живот Цркве показујемо потребан степен одговорности и опреза како не бисмо угрозили друге људе, односно ближње. Наша вера нас учи да и Бог чува онога који се чува. Вероватно ће масовнији верски скупови бити тешко могући још неко време, због постојећих мера здравствене заштите, али нас то не сме зауставити да посећујемо своје храмове када смо у могућности, да се молимо у кућама и да, што је посебно важно, водимо рачуна о најугроженијима и покажемо братску солидарност у несрећи која је захватила цео свет. Васкрс смо радосно прославили у манастиру Грачаница, уз наше монаштво и неколико десетина верника, који су учествовали у Литургији. Било је и тежих момената за време рата и непосредно након њега, али пре или касније, чврсто верујемо, ситуација ће се нормализовати.

Која би Ваша порука народу у Епархији и шире била, и када је ова болест у питању, а и уопште када је у питању опстанак на Косову и Метохији, како да се понаша да би победио искушења? Шта је најважније да чини и како?

Као и свака друга невоља, ратови, страдања и ова епидемија последица је наше одвојености од Бога и прилика је да се у покајању вратимо Богу и једни другима. Свако страдање нам показује како су блага овога света привремена и да треба да сабирамо она која остају заувек. То је суштина нашег живота у Христу. Ми јесмо у овом свету и живимо у њему, али нисмо од њега и само смо путници који, за време док ходимо овим светом, треба да сведочимо своју веру у Господа и потврђујемо је љубављу према ближњима. Зато се молимо Господу да нас поштеди искушења, али и да нам да снаге да све што нас у животу снађе, будемо у стању да примимо са благодарношћу, и да не будемо малодушни, знајући да све што Бог допушта бива по Његовом чудесном промислу љубави и Његовој жељи да се сви спасу и да дођу у познање истине.

mitropolija.com